

Eerste Verklaring

4 vakbonden vs APG Asset Management

Datum: 20 mei 2021

Melding bij het Nederlands Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen door 4 vakbonden van een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen door APG Asset Management.

Het doel van de eerste evaluatie volgens de procedurele aanwijzingen voor NCP's is te bepalen of voor de kwesties die in het specifieke geval aan de orde zijn gesteld, nadere behandeling gerechtvaardigd is. Zo ja, dan zal het NCP de betrokken partijen op consensus gebaseerde en niet-contentieuze procedures aanbieden, of de toegang daartoe vergemakkelijken, zoals dialoog, bemiddeling of verzoening (bijvoorbeeld "goede diensten"). Aangezien specifieke gevallen geen rechtszaken zijn en NCP's geen gerechtelijke instanties zijn, kunnen NCP's geen sancties opleggen, rechtstreeks compensatie bieden of partijen dwingen deel te nemen aan een verzoenings- of bemiddelingsproces.

Inhoud

Samenvatting	1
Inhoud van de ingediende melding	3
De werkzaamheden van het NCP tot nu toe	5
Eerste evaluatie door het NCP	7
Conclusie	10
Vervolgstappen	10

Samenvatting

Op 18 mei 2020 ontving het Nederlands Nationaal Contactpunt voor de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (NCP) een melding van een specifiek geval van de International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco and Allied Workers' Associations (IUF), de Europese Federatie van Vakbonden in de Voeding, Landbouw, Toerisme en Aanverwante Sectoren (EFFAT-IUF), de Service Employees International Union (SEIU) en de União Geral dos Trabalhadores (UGT) met betrekking tot een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (hierna de Richtlijnen) door **McDonald's, APG Asset Management (hierna APG) en**

Norges Bank. Het Nederlands NCP is door de melders gevraagd de klacht te behandelen en te coördineren met het NCP van Noorwegen.

De kwesties die aan de orde worden gesteld zijn gender gerelateerd geweld en intimidatie (GBVH) in de wereldwijde activiteiten van McDonald's Corporation en de daarmee samenhangende due diligence door twee institutionele beleggers: APG Asset Management (APG) en Norges Bank (NBIM). De aan de orde gestelde kwesties hebben betrekking op gedragingen bij McDonald's in onder andere:

- Australië
- Brazilië
- Chili
- Colombia
- Frankrijk
- het Verenigd Koninkrijk
- de Verenigde Staten

De kwesties die in deze melding en in de aanvullende melding van 28 januari 2021 aan de orde worden gesteld, hebben betrekking op hoofdstuk II (Algemene beginselen), hoofdstuk IV (Mensenrechten) en hoofdstuk V (Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen) van de OESO-richtlijnen.

Coördinatie

Na coördinatievergaderingen in de periode tussen juni en oktober 2020 zijn de Nederlandse, Amerikaanse en Noorse NCP's overeengekomen dat het Amerikaans NCP het deel van het specifieke geval betreffende McDonald's Corporation zal behandelen, met ondersteuning van het Nederlands NCP. Het Nederlands NCP zal de kwesties inzake APG behandelen. Het Noors NCP zal de kwesties inzake NBIM behandelen. De Noorse en Nederlandse NCP's zijn overeengekomen nauw samen te werken met betrekking tot de kwesties die de twee beleggers betreffen.

Deze eerste evaluatie van het Nederlands NCP heeft derhalve betrekking op de kwesties die tegen APG zijn ingebracht.

Kort overzicht van de tijdlijn met betrekking tot APG

Het Nederlands NCP heeft op 1 december 2020 een eerste bijeenkomst gehad met APG Asset Management. Op 13 januari 2021 hadden het Nederlandse en het Noorse NCP een gezamenlijke bijeenkomst met melders over de beleggerskwesties. Het NCP deelde het concept van de eerste evaluatie op 29 maart met de partijen voor commentaar binnen 14 dagen. De eerste evaluatie is op 20 mei 2021 gepubliceerd op de website van het NCP.

Conclusie

Het Nederlands NCP concludeert dat **nader onderzoek** van deze melding over APG gerechtvaardigd is op basis van de volgende overwegingen:

- het Nederlands NCP is de juiste entiteit om de melding inzake de vermeende schending inzake APG te behandelen;
- de melders zijn betrokken partijen met een legitiem belang ten aanzien van de kwesties die in de melding aan de orde komen;
- de kwesties inzake APG zijn materieel en voldoende gemotiveerd;
- er is een verband tussen de activiteiten van de onderneming en de kwesties die in het specifieke geval aan de orde worden gesteld; de behandeling van dit specifieke geval kan bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de richtlijnen en de doeltreffendheid ervan vergroten.

Het besluit om dit specifieke geval voor nader onderzoek in aanmerking te nemen is niet gebaseerd op afdoend onderzoek of feitenonderzoek, en houdt evenmin een conclusie in over de vraag of de onderneming de Richtlijnen al dan niet heeft nageleefd.

Inhoud van de ingediende melding

In dit deel wordt een overzicht gegeven van de kwesties die in de tegen APG ingediende melding aan de orde worden gesteld, hoe de kwesties inzake APG zich verhouden tot de Richtlijnen, en de eerste reactie van de onderneming.

Op 18 mei 2020 heeft het Nederlands NCP een melding ontvangen over GBVH door McDonald's Corp, een multinationale onderneming met hoofdkantoor in Chicago, Illinois, VS, en daarmee samenhangende due diligence-verplichtingen door beleggers APG (Nederland) en NBIM (Noorwegen).

De melders zijn IUF, EFFAT-IUF (Europa), SEIU (VS) en UGT (Brazilië).

De International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco and Allied Workers' Associations (IUF) is een wereldwijde vakbondsfederatie die bestaat uit 423 aangesloten vakbonden die meer dan 10 miljoen werknemers vertegenwoordigen in 127 landen in diverse voedselgerelateerde sectoren, waaronder fastfoodrestaurants.

De Europese Federatie van Vakbonden in de Voeding, Landbouw, Toerisme en Aanverwante Sectoren (EFFAT-IUF) is de Europese regionale organisatie van de IUF die 120 nationale vakbonden in deze sectoren in heel Europa verenigt, waaronder de fastfoodindustrie.

De Service Employees International Union (SEIU) is een Amerikaanse en Canadese vakbond die werknemers in verschillende dienstensectoren van de economie organiseert en vertegenwoordigt.

De União Geral dos Trabalhadores (UGT) is een Braziliaans vakbondscentrum met aangesloten vakbonden die duizenden werknemers in de fastfoodsector vertegenwoordigen.

De melders stellen dat het gedrag van McDonald's inzake GBVH-kwesties niet in overeenstemming is met de aanbevelingen in hoofdstuk IV (Mensenrechten) en hoofdstuk V (Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen) van de OESO-richtlijnen. (Hoofdstuk V 1.e): Zich in hun activiteiten te laten leiden door het principe van gelijkheid van arbeidskansen en gelijke behandeling, en geen onderscheid tussen hun werknemers te maken [...]; 3. het overleg en de samenwerking tussen werkgevers, werknemers; 4.c) doeltreffende maatregelen te nemen om de gezondheid en de veiligheid van hun werknemers in de werkomgeving zeker te stellen; 8. [...] over aangelegenheden van wederzijds belang te overleggen met vertegenwoordigers van de werkgevers die bevoegd zijn over dergelijke zaken beslissingen te nemen. In de verklaring wordt verwezen naar ILO-verdrag nr. 111 betreffende discriminatie in arbeid en beroep en nr. 190 betreffende geweld en intimidatie, en naar de "OESO Due Diligence Handreiking voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen").

In hun aanvulling op de melding van 28 januari 2021 beweren de melders dat APG en NBIM hoofdstuk II (Algemene beginselen en hoofdstuk IV (Mensenrechten) van de OESO-richtlijnen hebben geschonden door geen due diligence of leverage uit te oefenen met betrekking tot GBVH bij McDonald's. Zij verwijzen ook naar de OESO-handreiking "Responsible business conduct for institutional investors" (Verantwoordelijk zakelijk gedrag voor institutionele beleggers) (2017).

De melders stellen vast dat de twee institutionele beleggers geavanceerde programma's en beleidslijnen hebben op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Zij

menen echter dat de programma's en het beleid van deze beleggingsfondsen het mondiale GBVH-probleem bij McDonald's moeten aanpakken in het kader van de OESO-richtlijnen en de verplichtingen van de beleggers op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid. De melders erkennen dat de beleggers in duizenden bedrijven investeren en dat niet van hen kan worden verwacht dat zij diepgaande, actuele kennis hebben van het gedrag van elk bedrijf. Toch vinden de melders dat ze tekort zijn geschoten met betrekking tot GBVH-misstanden bij McDonald's. Zij stellen dat "GBVH-problemen bij McDonald's onder de aandacht van de beleggers hadden moeten komen via hun normale due diligence-operaties". De melders verwijzen naar de uitgebreide media-aandacht in 2018-2019 voor protesten van werknemers en class-action rechtszaken over seksuele intimidatie tegen McDonald's en het ontslag van de CEO van McDonald's in 2019 vanwege onder meer een seksuele relatie met een ondergeschikte.

Volgens het Specifieke Geval verzoeken de melders APG, met het oog op het bevorderen van de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de OESO-richtlijnen:

- 1) Hun due diligence-aanpak af te stemmen door een alomvattende gender-lens toe te passen op hun beleggingsactiviteiten om nadelige effecten, zoals die zich voordoen bij McDonald's, beter te kunnen identificeren en daarmee te verzachten en te voorkomen;
- 2) Deelname door APG en NBIM aan een bemiddelingsproces met McDonald's en de melders en
- 3) Door het belang van de invloed van APG en NBIM, er bij McDonald's op aan te dringen om de aanbiedingen van goede diensten van de Nederlandse, Noorse en Amerikaanse NCP's te accepteren om te bemiddelen om doeltreffend de vermindering en preventie van nadelige effecten voor vrouwelijke werknemers bij McDonald's aan te pakken.

Eerste reactie van APG

De aanpak van APG's Asset Management N.V. inzake verantwoord beleggen:

"APG is een toonaangevende verantwoordelijke belegger voor de lange termijn voor pensioenfondsen in Nederland. Ons doel is om ervoor te zorgen dat onze opdrachtgevers hun deelnemers een goed pensioen kunnen bieden. Tegelijkertijd willen we de pensioenpremies van de deelnemers beleggen op een manier die verantwoord is en bijdraagt aan een duurzame wereld.

APG Asset Management en haar opdrachtgevers opereren in lijn met de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Daartoe hebben wij beleid en beheersystemen ontwikkeld om onze portefeuille systematisch te screenen op duurzaamheidskwesties (ESG) en mogelijke negatieve effecten. Ook zullen wij onze invloed aanwenden als wij dergelijke kwesties signaleren. Bij onze beleggingsbeslissingen, ongeacht de activaklasse, wegen wij duurzaamheidscriteria (ESG, milieu-impact, sociale impact en corporate governance) af tegen risico, rendement en kosten.

Wij publiceren bronnen over ons beleid en verslagen over de resultaten van het beleid op onze website, inclusief hoe wij onze invloed hebben aangewend en met welke ondernemingen wij in zee zijn gegaan. Kijk op <https://apg.nl/en/about-apg/asset-management/responsible-investment>

Wij waarderen het dat de melders APG erkennen als een van "twee institutionele beleggers die geavanceerde programma's en beleid hebben op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)". We zijn blij met de mogelijkheid om onze programma's en ons beleid nader toe te lichten en te vertellen hoe deze zijn geïmplementeerd in de context van onze belegging in McDonald's. Voor zover mogelijk zijn we ook bereid om inzicht te geven in onze dialoogbevindingen.

We zijn het niet eens met de conclusie van de melders dat APG "tekort is geschoten met betrekking tot GBVH misstanden bij McDonald's". We herhalen dat APG in lijn met de OESO-richtlijnen heeft gehandeld door zorgvuldigheid te betrachten en onze invloed aan te wenden om arbeidsomstandigheden, waaronder intimidatie, met de onderneming te bespreken. Daarnaast werkt APG met gespecialiseerde advocatenkantoren die APG informeren over ESG-kwesties bij bedrijven. Een van deze kantoren onderzoekt momenteel of Gender Based Violence & Harassment (GBVH) een systematisch patroon is waar de raad van bestuur van McDonald's verantwoordelijk voor is. Het advocatenkantoor houdt APG op de hoogte van de voortgang van dit onderzoek en we wachten de resultaten af.

Met betrekking tot de op pagina 3 vermelde verzoeken van de drie melders aan APG, willen we het volgende opmerken:

1. Volgens ons *inclusiebeleid* zijn veilige arbeidsomstandigheden een standaardonderdeel van ons beoordelingsproces waarin we bedrijfsbeleid beoordelen en screenen op potentiële strijdigheden. Naast deze systematische aanpak in het kader van onze inclusiemethodologie, voeren we voortdurend herbeoordelingen uit op basis van aanvullend onderzoek als dit onder onze aandacht komt, bijvoorbeeld door nieuwsberichten, rapporten die met ons worden gedeeld door maatschappelijke belanghebbenden (zoals vakbonden) en/of bekendmakingen van bedrijven. In het geval van McDonald's hebben we nieuwsberichten over gender gerelateerd geweld bekeken en deze kwestie met het bedrijf besproken, ook in de context van het vertrek van de CEO. Zoals hierboven vermeld, wacht APG momenteel op de resultaten van het onderzoek van een advocatenkantoor naar deze kwestie. We staan altijd open om van stakeholders te leren, we verwelkomen een open discussie en suggesties om ons te helpen onze aanpak te versterken.
2. Zoals altijd staan wij open voor verdere contacten met onze stakeholders, waaronder de melders, hetzij rechtstreeks, hetzij via het Nederlandse Nationaal Contactpunt. Als belegger hebben wij reeds rechtstreeks contact met de onderneming over deze en andere kwesties. We steunen het feit dat de melders rechtstreeks met McDonald's in gesprek gaan, met of zonder hulp van het NCP, maar het zou niet gepast zijn voor APG om deel te nemen aan een bemiddelingsproces tussen McDonald's en de melders.
3. In onze contacten met McDonald's hebben we de onderneming aangemoedigd om het contact aan te gaan met het NCP. Bij verschillende gelegenheden heeft McDonald's bevestigd dat zij zich hier volledig voor wil inzetten.

De werkzaamheden van het NCP tot nu toe

Sinds de ontvangst van de ingediende melding heeft het NCP de volgende acties ondernomen:

In hun ingediende melding van 18 mei 2020 hebben de melders het Nederlands NCP verzocht om in dit specifieke geval een leidende rol op zich te nemen en daarbij samen te werken met NCP's in andere landen waar GBVH-vraagstukken aan de orde zijn, en met betrekking tot NBIM, met het Noorse NCP.

Tussen juni en eind oktober 2020 hebben de NCP's van Nederland, de VS en Noorwegen, d.w.z. de NCP's van de 3 landen waar de problemen van dit specifieke geval zich hebben voorgedaan, de behandeling van het specifieke geval nauw met elkaar gecoördineerd.

In de *Guide for National Contact Points on Coordination when handling Specific Instances* (Gids voor nationale contactpunten inzake coördinatie bij de behandeling van specifieke gevallen) wordt bepaald dat wanneer de in een specifiek geval aan de orde gestelde kwesties betrekking hebben op meerdere NCP's, ervoor moet worden gezorgd dat de besluiten inzake coördinatie de mogelijkheden van de NCP's om bij te dragen aan de oplossing van de kwesties maximaliseren ([Guide for National Contact Points on Coordination when handling Specific Instances \(oecd.org\)](#) (2019), blz. 7). De gids gaat in op situaties waarin het gedrag van verschillende bedrijfsentiteiten met betrekking tot dezelfde impact in het geding is:

"In deze gevallen is de aanwijzing van een leidend NCP wellicht niet nodig en kunnen de afzonderlijke (maar verwante) specifieke gevallen door verschillende NCP's tegelijk worden bekeken om de verschillende aan de orde gestelde kwesties correct te behandelen (bijvoorbeeld de activiteit van een onderneming die een negatief effect veroorzaakt enerzijds, en de kwestie waarbij de due diligence maatregelen of het MVO-beleid op een hoger niveau in de waardeketen van een andere onderneming rechtstreeks in verband kan worden gebracht met dat negatieve effect anderzijds)". (Ibid. De gids verwijst naar een specifiek geval in 2011, waarbij een consortium van ngo's bij drie afzonderlijke NCP's (Korea, Noorwegen en Nederland) een zaak indiende in verband met vermeende mensenrechtenschendingen door de Pohang Iron and Steel Enterprise (POSCO) en haar joint venture POSCO India Private Limited. Hoewel het onderliggende effect hetzelfde is, hadden de ingediende stukken betrekking op de activiteiten van drie afzonderlijke ondernemingen, POSCO, NBIM en APG, en werden derhalve drie afzonderlijke reeksen vraagstukken aan de orde gesteld (namelijk de activiteiten van POSCO die gevolgen hebben voor de mensenrechten, en de due diligence aanpak van respectievelijk NBIM en APG). Als zodanig behandelden de NCP's van Korea, Noorwegen en Nederland elk het specifieke geval met betrekking tot de aan de orde gestelde kwesties waarbij de onderneming uit hun jurisdictie betrokken was.)

Op basis hiervan heeft het Nederlands NCP een voorstel gedaan voor coördinatie tussen de drie NCP's. Op 27 oktober 2020 zijn de Nederlandse, Amerikaanse en Noorse NCP's overeengekomen om de afzonderlijke, maar verwante kwesties betreffende enerzijds GBVH bij de McDonald's Corp. en anderzijds de daarmee verband houdende due diligence door APG en NBIM als volgt te behandelen: besloten werd dat het NCP van de VS het deel van het specifieke geval betreffende McDonald's Corp. zal behandelen, met een sterk ondersteunende rol van het Nederlands NCP. De NCP's zijn van mening dat, om een verschil te maken en tot een echte oplossing te komen, het hoofdkantoor van McDonald's in het proces moet worden betrokken en dat een betekenisvolle rol voor het NCP van de VS noodzakelijk is. Het Nederlands NCP zal de kwesties inzake APG behandelen. Het Noors NCP zal de kwesties inzake NBIM behandelen. Het Noors en het Nederlands NCP zijn overeengekomen nauw samen te werken met betrekking tot de kwesties die de beide beleggers betreffen. In november 2020 heeft het Nederlands NCP eerst de melders op de hoogte gebracht van de uitkomst van de coördinatie. Daarna werden de betrokken ondernemingen geïnformeerd.

De NCP's zijn van mening dat deze manier van handelen in dit specifieke geval de beste manier is om vooruitgang te boeken, de grootste kans op een succesvol resultaat biedt en een correcte aanpak van de verschillende kwesties mogelijk maakt.

De zes andere NCP's die een verband hebben met de ingediende melding omdat de melders verklaren dat er gevolgen zijn in hun land (Australië, Brazilië, Chili, Colombia, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk) werden op 10 maart 2021 door de NCP's van Nederland, Noorwegen en de VS per e-mail

op de hoogte gebracht van de aan de orde gestelde kwesties en de resultaten van het coördinatieproces.

Het NCP erkent dat in dit geval de indicatieve tijdschema's voor de eerste evaluatie niet werden gehaald, voornamelijk vanwege de noodzakelijke coördinatieactiviteiten met de andere betrokken NCP's.

Alle documenten die in de melding zijn opgenomen, evenals de aanvullende documenten die door de melders zijn verstrekt, zijn met APG gedeeld.

Eerste evaluatie door het NCP

Het NCP heeft besloten de ingediende melding ontvankelijk te verklaren. Dit besluit is genomen na beoordeling op de onderstaande criteria, zoals uiteengezet in het commentaar bij de procedurele aanwijzingen, paragraaf 25.

Is het Nederlands NCP de juiste entiteit om de vermeende schending te beoordelen?

De oorspronkelijke melding is ingediend bij het Nederlands NCP. Het resultaat van het coördinatieproces tussen de NCP's van Nederland, de Verenigde Staten en Noorwegen is dat het Nederlands NCP de juiste instantie is om de vermeende inbreuk door APG te beoordelen, aangezien het een onderneming met hoofdkantoor in Nederland is en de aan de orde gestelde kwesties betrekking hebben op de due diligence van APG.

Wat is de identiteit van de melder(s) en wat is zijn/hun belang in deze zaak?

De melders, de International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco and Allied Workers' Associations (IUF), de Europese Federatie van Vakbonden in de Voeding, Landbouw, Toerisme en Aanverwante Sectoren (EFFAT-IUF), de Service Employees International Union (SEIU) en de União Geral dos Trabalhadores (UGT), verklaren dat hun belang in het specifieke geval is gelegen in hun mandaat om werknemers in de fastfoodsector te vertegenwoordigen, en hun toezegging om de uitbanning van seksuele intimidatie tot een van hun prioritaire werkterreinen te maken. De melders treden niet op als vertegenwoordigers van specifieke individuele werknemers of een specifieke groep werknemers en zijn niet als zodanig gemachtigd. Het specifieke geval tegen APG betreft de gerelateerde due diligence van de belegger in McDonald's.

Het is gebruikelijk dat het NCP een door een NGO of andere organisatie ingediende melding ontvankelijk verklaart als deze betrekking heeft op zaken die zij verdedigen (Guide for NCPs on the Initial Assessment of Specific Instances, blz. 6).

Aangezien het specifieke geval betrekking heeft op de due diligence van APG als belegger inzake vermeende schendingen van de (mensen)rechten van werknemers en aangezien de meldende partijen enerzijds een lokale vakbond zijn en anderzijds mondiale en Europese vakbondsorganisaties die handelen in het bredere belang van vakbonden en werknemersrechten, is het Nederlands NCP van mening dat zij een legitiem belang hebben bij de kwesties die in de melding aan de orde worden gesteld. Op grond van het bovenstaande is het Nederlands NCP van mening dat zij een legitiem belang hebben bij de kwesties die in de melding aan de orde worden gesteld.

Zijn de kwesties die door de melder(s) aan de orde worden gesteld wezenlijk en gemotiveerd?

Het NCP verstaat onder "wezenlijk en gemotiveerd" dat op basis van de ingediende informatie de aan de orde gestelde kwesties plausibel zijn en verband houden met de toepassing van de OESO-richtlijnen.

De ingediende melding is wezenlijk wat APG betreft, in die zin dat zij verwijst naar vermeende niet-naleving van bepalingen van hoofdstuk II (Algemene beginselen) en hoofdstuk IV (Mensenrechten) van de OESO-richtlijnen. In de melding wordt ook verwezen naar "Responsible Business Conduct for Institutional Investors" (2017) (De kwesties die rechtstreeks betrekking hebben op McDonald's Corp. als het gaat om vermeende schendingen van hoofdstukken IV en V van de OESO-richtlijnen worden hier niet behandeld).

De melding en de aanvullende informatie die door melders is verstrekt, bevatten uitgebreide informatie met betrekking tot GBVH bij McDonald's Corp. Met betrekking tot APG wordt de melding onderbouwd met verwijzingen naar de documenten met de verwachtingen van APG en het vermeende gebrek aan beleid en betrokkenheid bij de onderneming waarin belegd wordt als het gaat om GBVH.

Het Nederlands NCP constateert dat de melding verwijst naar relevante bepalingen in de tekst en het commentaar van de OESO-richtlijnen en is onderbouwd met documentatie.

Is er een relatie tussen de activiteiten van de onderneming en de kwestie in het specifieke geval?

De punten die tegen APG worden ingebracht hebben betrekking op hun verantwoordelijkheid om negatieve gevolgen van hun activiteiten via hun zakelijke relatie met McDonald's te voorkomen of te verzachten. APG is een belegger voor pensioenfondsen in Nederland. Per Q4 2020 had APG Asset management een belang van ongeveer € 600 mln in McDonald's, wat overeenkomt met een aandeel van 0,46 % in de totale marktkapitalisatie van McDonald's. In de beleggingsportefeuille van APG staat McDonald's rond de honderdste plek in de ranglijst van de deelnemingen.

De bepalingen van de Richtlijnen gelden voor alle sectoren, inclusief de financiële sector en commerciële beleggingsondernemingen ("Responsible business conduct for institutional investors" (2017), blz. 7). In de Leidraad "Responsible business conduct for institutional investors" (2017) wordt opgemerkt dat beleggers in de context van negatieve effecten die voortvloeien uit ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd, in de meeste gevallen niet de oorzaak zijn van of bijdragen aan, "maar slechts rechtstreeks verband houden met het negatieve effect" ("Responsible business conduct for institutional investors" (2017), blz. 49). Beleggers, zelfs die met een minderheidsbelang, kunnen rechtstreeks in verband worden gebracht met nadelige effecten die worden veroorzaakt of waaraan wordt bijgedragen door ondernemingen waarin wordt belegd, als gevolg van hun eigendom of beheer van, aandelen in de onderneming die bepaalde sociale of milieueffecten veroorzaken of daaraan bijdragen.

De leidraad geeft aan dat van beleggers wordt verwacht dat zij in hun hele beleggingsproces rekening houden met MVO-risico's en dat zij hun invloed bij ondernemingen waarin zij beleggen, aanwenden om die ondernemingen te beïnvloeden teneinde negatieve effecten te voorkomen of te beperken. Benadrukt wordt dat beleggers niet verantwoordelijk zijn voor het zelf aanpakken van die nadelige effecten ("Responsible business conduct for institutional investors" (2017), blz. 13). De benaderingen die beleggers kunnen toepassen om hun invloed aan te wenden bij ondernemingen waarin zij beleggen, zijn "breed van opzet", en wat passend is zal afhangen van de kenmerken van een belegger, de beleggingsstrategie en de relevante wettelijke verplichtingen. De leidraad onderstreept het belang van het uitoefenen van een dergelijke invloed binnen het kader van goede corporate governance ("Responsible business conduct for institutional investors" (2017), blz. 14 - 15. Zie ook G20/OECD Principles of Corporate Governance - OECD).

De kwesties die in dit specifieke geval aan de orde zijn, hebben betrekking op de due diligence en de invloed van een belegger, APG, in verband met de nadelige gevolgen van een minderheidsaandeelhouder, McDonald's Corp.

Op basis van het bovenstaande is het NCP van mening dat er een verband bestaat tussen de belegger en de kwesties.

Wat is de relevantie van de toepasselijke wetgeving en procedures, waaronder gerechtelijke uitspraken?

Bestaande binnenlandse wetgeving en eerdere en lopende procedures, met inbegrip van rechterlijke uitspraken, kunnen het NCP nuttige aanwijzingen verstrekken bij het beoordelen van de ingediende melding.

De documentatie van de melders omvat krantenknipsels met betrekking tot GBVH en McDonald's in verschillende jurisdicties sinds 2008 en lopende rechtszaken. Sinds 2016 hebben werknemers tientallen klachten ingediend tegen McDonald's in staats- en federale rechtbanken en bij administratieve agentschappen in de Verenigde Staten. In 2017 achtte een Franse rechtbank een McDonald's-manager aansprakelijk voor seksuele en morele intimidatie tegen vijf vrouwelijke werknemers in een McDonald's-vestiging. In Brazilië vond de openbare aanmelder in 2019 "ernstige aanwijzingen voor praktijken van morele intimidatie, seksuele intimidatie en discriminatie" in klachten van McDonald's-werknemers. In het Verenigd Koninkrijk weigert McDonald's de belangrijkste vakbond die werknemers in de fastfoodsector vertegenwoordigt, te erkennen of ermee om te gaan.

Tot slot zouden ook andere internationale normen relevant kunnen zijn bij de beoordeling van de ingediende melding. In juni 2019 heeft de ILO een verdrag over gender gerelateerd geweld en intimidatie aangenomen, dat in samenhang met kernverdrag nr. 111 moet worden gelezen. Het NCP herinnert eraan dat de OESO-richtlijnen de ILO-verdragen weergeven die als fundamenteel worden erkend. ILO-verdrag nr. 111 inzake non-discriminatie is een van deze verdragen. GBVH is discriminatie op grond van geslacht.

Hoe zijn of worden gelijksoortige problemen in andere nationale of internationale procedures opgelost?

Het NCP heeft vastgesteld dat de ingediende melding betrekking heeft op gelijksoortige problemen betreffende beleggers als die welke in het specifieke geval van POSCO/APG door het Nederlands NCP zijn behandeld ([Final Statement ABP/APG – SOMO/Bothends](#)). De conclusie in de eindverklaring van het Nederlands NCP luidde in dit geval: "de omvang van een aandeel dat een belegger in een onderneming heeft, bepaalt niet of er sprake is van een zakelijke relatie in de zin van de richtlijnen, maar is veeleer een factor om te bepalen of de belegger in kwestie al dan niet over voldoende invloed beschikt om verandering te bewerkstelligen in de onrechtmatige praktijken van de entiteit die de schade veroorzaakt. Het Nederlands NCP heeft in het specifieke geval van Posco geconcludeerd dat de (grote totale) omvang van haar (APG) fonds, de vermelde prominente rol in internationale duurzame financiering en de samenwerking (inclusief coalities) met andere soortgelijke fondsen in dit geval zwaarder wegen dan haar kleine aandelenbezit in het perspectief van mogelijke leverage met Posco."

Het NCP is van mening dat parallelle procedures met betrekking tot GBVH bij McDonald's Corp. niet uitsluiten dat het Nederlands NCP de kwesties behandelt die aan de orde zijn gesteld met betrekking tot due diligence bij APG en dat een aanbod van goede diensten een positieve bijdrage kan leveren aan de oplossing van de aan de orde gestelde kwesties. Het Nederlands NCP zal nauw samenwerken

met het Noorse NCP, dat het afzonderlijke maar verwante specifieke geval betreffende Norges bank/NIBM behandelt, en met het Amerikaanse NCP bij de behandeling van het specifieke geval betreffende McDonald's Corp.

Draagt de behandeling van deze ingediende melding bij aan het behalen van de doelstellingen en het vergroten van de effectiviteit van de Richtlijnen?

Het Nederlands NCP is van mening dat de behandeling van deze melding positief kan bijdragen aan de oplossing van de aan de orde gestelde kwesties. Een aanbod van goede diensten zou een uitwisseling tussen melders en APG over de verwachtingen/omvang van due diligence voor institutionele beleggers kunnen bevorderen en de aanbevelingen uit de leidraad "Responsible business conduct for institutional investors" (2017) in de praktijk verder kunnen verduidelijken.

Conclusie

Het NCP is van mening dat dit verzoek nadere overweging verdient op basis van de criteria zoals uiteengezet in het commentaar bij de procedurele aanwijzingen, paragraaf 25.

De conclusies die het NCP in deze eerste evaluatie trekt, zijn gebaseerd op de informatie die van beide partijen is ontvangen. Het NCP spreekt zich niet uit over de juistheid van de verklaringen van partijen of de geldigheid van de door hen verstrekte documentatie, noch over de mogelijke invloed daarvan op de in het specifieke geval aan de orde gestelde kwesties.

Vervolgstappen

In overeenstemming met de procedure voor specifieke gevallen van het Nederlands NCP besluit het NCP dat deze melding nader onderzoek rechtvaardigt en biedt het de partijen zijn goede diensten aan. Het NCP zal beide partijen vragen of zij bereid zijn deel te nemen aan bemiddeling/verzoening met als doel overeenstemming te bereiken over de wijze hoe deze kwesties met succes kunnen worden aangepakt.

Zowel de meldende partijen als de onderneming, APG, hebben de **goede diensten van het NCP aanvaard**. In overeenstemming met de NCP-procedure zullen verdere activiteiten vertrouwelijk zijn zolang de dialoog loopt. Het NCP zal de nodige stappen ondernemen om een zorgvuldig proces te waarborgen. Indien partijen naar aanleiding van de goede diensten niet tot overeenstemming kunnen komen, zal het NCP de kwesties onderzoeken en aanbevelingen doen met betrekking tot de naleving van de Richtlijnen. Het NCP rondt de procedure af met het uitbrengen van een eindverklaring die zal worden gepubliceerd op de website van het NCP.

De rol van Nationale Contactpunten (NCP's) is het bevorderen van de toepassing van de OESO-richtlijnen. De Nederlandse Regering heeft een onafhankelijk NCP ingesteld dat verantwoordelijk is voor zijn eigen procedures en besluiten in overeenstemming met de procedurele aanwijzingen in de Richtlijnen. Het Nederlands NCP bestaat uit vier onafhankelijke leden, die worden bijgestaan door vier adviserende leden vanuit de meest betrokken ministeries. Het NCP Secretariaat is gehuisvest bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking is politiek verantwoordelijk voor het functioneren van het Nederlands NCP. Meer informatie over de OESO-richtlijnen en het NCP kunt u vinden op de [NCP-website](#)

Dit is uitgave van:

Het Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen
voor Multinationale Ondernemingen

© Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
[NCP-website](#)